

SHOHRUX MIRZONING SIYOSIY MAYDONGA KIRIB KELISHI**USMONQULOV SHOHRUX G'OFUR O'G'LI****MIRZO ULUG 'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI****TARIX FAKULTETI**

ANNOTATSIYA. *Ushbu maqola Shohrux Mirzoning siyosiy maydonga kirib kelishi, uning siyosiy faoliyati va mamlakatdagi ijtimoiy-siyosiy jarayonlarga ta'sirini o'rganadi. Shohrux Mirzo, Temuriylar sulolasining muhim vakillaridan biri sifatida, o'zining siyosiy karerasini qanday boshlaganini, mamlakat ichidagi murakkab vaziyatlarda qanday strategiyalarni qo'llaganini va xalqaro aloqalarda qanday rol o'ynaganini tahlil qiladi. Maqolada Shohrux Mirzoning siyosiy maydonga kirishi va uning asosiy maqsadlari, shuningdek, o'z zamonining muhim siyosiy shaxslar bilan munosabatlari ko'rib chiqiladi. Uning ichki siyosatda amalga oshirgan islohotlari, iqtisodiy rivojlanish va madaniy merosni saqlash borasidagi sa'y-harakatlari, shuningdek, xalqaro maydonda olib borgan diplomatik faoliyati batafsil tahlil etiladi. Shohrux Mirzoning siyosiy faoliyati, shuningdek, Temuriylar davlati tarixidagi o'zgarishlarga, ijtimoiy qatlamlar o'rtasidagi munosabatlarga va mamlakatning kelajakdagi rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatgani haqida fikrlar bildiriladi. Ushbu maqola, Shohrux Mirzoning siyosiy maydonga kirib kelishi va uning tarixiy ahamiyatini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi.*

KALIT SO'ZLAR: *Mahalliy boshqaruv, soliq siyosati, madaniyat rivoji, tarixiy ahamiyat, boshqaruv tizimi, barqarorlik, ilm-fan, hukumat tuzilishi.*

АННОТАЦИЯ. *В данной статье рассматривается выход Шахруха Мирзы на политическую арену, его политическая деятельность и его влияние на общественно-политические процессы в стране. Шахрух Мирза, как один из важных представителей династии Тимуридов, анализирует, как он начинал свою политическую карьеру, какие стратегии он использовал в сложных внутривнутриполитических ситуациях и какую роль он играл в международных отношениях. В статье рассматривается выход Шахруха Мирзы на*

политическую арену и его основные цели, а также его отношения с важными политическими деятелями своего времени. Подробно анализируются его внутривнутриполитические реформы, усилия по экономическому развитию и сохранению культурного наследия, а также дипломатическая деятельность на международной арене. Обсуждается политическая деятельность Шахруха Мирзы, а также то, как она повлияла на изменения в истории государства Тимуридов, взаимоотношения между социальными слоями и дальнейшее развитие страны. Эта статья поможет вам понять выход Шахруха Мирзы на политическую арену и его историческое значение.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Местное самоуправление, налоговая политика, культурное развитие, историческое значение, система управления, стабильность, наука, государственная структура.

ANNOTATION. This article examines the entry of Shahrukh Mirza into the political arena, his political activities and his impact on socio-political processes in the country. It analyzes how Shahrukh Mirza, as one of the important representatives of the Timurid dynasty, began his political career, what strategies he used in difficult situations within the country, and what role he played in international relations. The article examines Shahrukh Mirza's entry into the political arena and his main goals, as well as his relations with important political figures of his time. His reforms in domestic politics, efforts to promote economic development and preserve cultural heritage, as well as his diplomatic activities in the international arena are analyzed in detail. Opinions are expressed about how Shahrukh Mirza's political activities also influenced changes in the history of the Timurid state, relations between social classes, and the future development of the country. This article will help you understand more deeply the entry of Shahrukh Mirza into the political arena and his historical significance.

KEYWORDS: Local government, tax policy, cultural development, historical significance, governance system, stability, science, government structure.

Shohrux yoshligidan ilmga berilgan shahzoda bo'lgan. Qolaversa, uning kelib chiqishi ona tomonidan asilzodalardan emas edi. Shu omilni ayrim tarixchilar

Shohruxning taxt vorisi etib tayinlanmaganing sabablaridan biri bo'lgan, deb ta'kidlashadi. Qolaversa, taxt vorisi Pirmuhammad garchi Temurning nevarasi bo'lsa-da, Shohruxdan bir yosh katta bo'lgan. Shubhasiz, yuqoridagi faktlar Shohruhni taxt vorisi bo'lishidan uzoqlashtirgan edi.

Tarixchilar Nizomiddin Shomiy, Abdurazzoq Samarqandiy va Xondamir o'zlarining asarlarida Shohrux Mirozni "xoqoni sayid", "bahodir", deya ta'riflashgan. Shohrux Mirzoga nisbatan tarixiy manbalarda "ko'ragon" unvoni ishlatilmagan. Bu esa Shohruxni chingiziylar xonadoni bilan qarindoshlik rishtalari yo'qligidan darak beradi. Holbuki, "ko'ragon" unvonini olish o'sha davr taomiliga ko'ra katta obro'-e'tibor hisoblangan.

Yoshlik yillari Samarqandda o'tgan, shu yerda dunyoviy va diniy ta'lim olgan. Amir Temur 1390-91-yillar Dashti Qipchoqqa va 1392-yil harbiy mamlakatlarga 5 yillik yurishlari chog'ida Shohruxni mamlakatni boshqarishga tayinlab qoldirgan. Ko'p o'tmay, Amir Temur Shohruxni o'z yoniga chaqirib oladi va 17 yoshli Shohrux jangovar harakatlarda qatnasha boshlaydi. Amir Temur uni lashkarning mang'lay va juvang'ar qismlariga tayinlaydi, keyinroq esa, Samarqandga qaytarib, poytaxtni boshqarib turishni topshiradi.

Temur Shohrux bilan hech qachon uning noroziligiga uchramaganiga qaramay, u bilan yaqin aloqada bo'lmagan ko'rinadi. 1397 yilda Shohrux hokim etib tayinlandi Xuroson otasi tomonidan, vitseregal kapitali bilan Hirot. Garchi bu muhim mintaqa bo'lgan bo'lsa-da, bu Shohruhning akasiga topshirilgan lavozim edi Miran Shoh ikkinchisi o'n uch yoshga to'lganida. Shohrux otasining hayoti davomida hech qachon bu lavozimdan tashqariga ko'tarilmagan. Bunga qo'shimcha ravishda, Temurning kampaniyasi paytida Xitoy, Shohruxning yosh o'g'illari uning o'zi o'tib ketayotganda kortejda faxrlanar edilar¹.

Tarixiy manbalar ularning munosabatlari haqida hech qanday izoh bermaydilar, ammo ba'zi bir dalillar mavjudki, aynan Shohruxning kelib chiqishi, Temurning beparvo bo'lishiga ta'sir qilgan, chunki u tug'ma tug'ilgan ayoldan farqli

¹ Bo'riyev O. Temuriylar davri yozma manbalarida Markaziy Osiyo (Tarixiygeografik lavhalar). – Toshkent.: O'zbekiston, 1996. –233 b

o'laroq, kanizakning o'g'li bo'lgan. Shu bilan bir qatorda, Temur Shohruxning hukmronlik qilish uchun zarur bo'lgan shaxsiy fazilatlarga ega emasligiga ishongan; shahzoda shu paytgacha haddan tashqari kamtarlik va shaxsiy taqvodorlik obro'siga ega bo'ldi. Bu, shuningdek, Islomga rioya qilish va qonunlarni rad etish bo'lishi mumkin Chingizxon Temur har doim juda hurmat qilgan va Shohruxni otasidan begonalashtirishga olib kelgan.

Shohrux, qirol oilasining aksariyati bilan birga Temurni g'arbga qarshi yurishida hamroh qildi Usmonli imperiyasibilan yakunlandi Anqara jangi 1402 yilda Shohruh armiyaning chap qanotiga, Miranshoh o'ngga va markazda Temurning o'zi qo'mondonlik qildi. Avangardni Shohruxning ikki jiyani boshqargan. Jang Temuriylarning g'alabasiga, shuningdek Usmonli Sultonni qo'lga olish va bo'ysundirishga olib keldi. Bayezid I.

Shohrux Amir Temurning 7 yillik yurishida, xususan, Yaqin Sharqdagi harbiy harakatlarda bevosita qatnashgan, lashkarning ilg'or, mang'lay, juvang'ar qismlarini boshqargan; janglarda shaxsiy dov-yuraklik va mahorat namoyish etgan. Uni adolatparvar, raiyat tinchligini ko'zlovchi shaxs sifatida bilganlar; qamalda qolgan shaharlar aholisi aksari hollarda sulh taklifi bilan Shohruxga murojaat qilganlar va u ham o'z yordamini ayamagan. Ba'zi hollarda, Amir Temur Shohruxni lashkarning o'g'ruq qismini qo'riqlashga mutasaddi qilgan. Sharafuddin Ali Yazdiy "Zafarnoma"da yozishicha, Amir Temur hayotining keyingi yillarida Shohruxning davlatdorlik sifatlariga alohida e'tibor bergan. Chunonchi, Xitoyga yurishi chog'ida, saltanat xavfsizligini ta'minlash, xususan, harbiy o'lkalarni idora etish kabi katta mas'uliyatni Shohrux zimmasiga yuklaydi va uni Xurosonda qoldiradi. Sohibqiron 1391-92-yillar mo'g'ullar bosqini davrida butunlay xarob qilingan Banokat shahri o'rniga yangi shahar barpo etib, u yerga atrof yerlardan aholini ko'chirib obod qiladi hamda uni Shohruxga suyurg'ol qiladi va bu shahar Shohruxiya nomi bilan shuhrat topadi.

Shohrux Mirzoning siyosiy faoliyati 1397-yildan boshlanadi. O'sha yili Shohrux otasi tomonidan Xuroson hokimi etib tayinlanadi.

1405-yil 14-yanvar kuni Sohibqiron O‘ror shahriga yetib keladi va kutilmaganda betob bo‘lib, to‘shakda yotib qoldi. O‘limi yaqinlashayotganini sezgan Sohibqiron lashkar boshilarni va sultonlarni huzuriga chorlab shunday deydi.

“Anglab turibmanki, ruh qushi qalb qafasidan parvoz qilmoqchi. Tangri taoloning dargohiga jonimni baxsh etyotibman. Sizlarni uning lutf-u marhamatiga topshirdim. Obi diyda qilib o‘tirmanglar, oh-u nola chekmanglar, chunki bundan foyda yo‘q. Ruhimni fотиha va takbir bilan shod etinglar”.

1992-yil nashr etilgan “Amir Temur o‘g‘itlari” to‘plamida Sohibqironing so‘nggi vasiyati keltiriladi.

“Alhamdulillah, Tangri taoloning yordamila ma‘murayi olamni shunday zabt etdimki, bugun tamoman Eron-u Turonda biron kishining boshqalarning ishiga aralashish yoki jabr-u bepok qo‘lini bechoralarga ozor berish uchun ko‘tarishga majoli yo‘qdir. Gunohim qancha ko‘p bo‘lsa ham kechiringlar. Tangri taoloning mulkini beqiyos saxiylik bilan qo‘riqladim, zolimlarning taaruzli qo‘lini mazlumlarning hayot etagidan yulub tashladim. Saltanat qurib o‘ltirganimda, zo‘ravonning zaif ustidan zo‘ravonlik qilishiga yo‘l qo‘ymadim.

Xulosa. Shunday bo‘lsa-da, dunyo menga vafo qilmadi, sizlarga ham vafo qilmaydi. Lekin zo‘ravonlikka monelik qilish, ishini kechiktirish mamlakatni xavf-u g‘avg‘o ostida qoldiradi, jumlayi xaloyiqning huzur-halovatini buzib, maslag-u tariqatning buzulishiga olib keladi. Qiyomat kuni buni bizdan so‘raydilar, surishtiradilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI.

- 1.O‘ljayeva SH.M. Amir Temur va temuriylar davrida milliy davlatchilikning rivojlanishi. – T.: Fan, 2005. –215 b.
- 2.O‘ljayeva SH.M. Amir Temur va temuriylar davrida milliy davlatchilikning rivojlanishi. – T.: Fan, 2005. –215 b.
- 3..A. Hayitmetov. Temuriylar davri o‘zbek adabiyoti. Toshkent. 1996 y. –193 b
Ahmedov B.A. Tarixdan saboqlar. – T.: O‘qituvchi, 1994. –21 b
4. Ahmedov B.A. O‘zbekistonning atoqli tarixshunos olimlari (biobibliografik ma'lumotnoma). – T.: Cho‘lpon, 2003. –115 b

5. Boboyev H.B. Amir Temur va temuriylar saltanati. – T.: Kamalak, 1996. –189 b
6. Bo‘riyev O. Temuriylar davri èzma manbalarida Markaziy OSIYO (Tarixiygeografik lavhalar). – T.: O‘zbekiston, 1996. –233 b
7. Bo‘riyev O. Temuriylar davri manbalarida Chag'onièn.–T.: Fan, 2000. –267b
8. O‘zbekiston davlatchiligi tarixi ocherklari / Mas'ul muharrirlar: D.A. 2002.–178 b